

Harmóniában a természettel

Gauri Shankar Gupta

Először is szeretném megköszönni a Bhaktivedanta Hittudományi Főiskolának és Mahārāṇī Devī Dāsī rektornak, hogy meghívtak erre a nagyon fontos és érdekes konferenciára.¹ Arra kértek, hogy arról beszéljek ma, hogyan élhet az ember harmóniában a természettel. Ez nem egy új téma, viszont mostanában nagyon aktuálissá vált, különösen a mai globalizált világunkban.

Az ember téves felfogása önmagáról és a természetről

Az ősi védikus írások szinte mindegyikében olvashatunk az anyagi felfogás helytelenségéről.

A *Śrīmad-Bhāgavatam* például így ír erről:

*bahu-rūpa ivābhāti
māyayā bahu-rūpayā
ramamāṇo guṇeṣv asyā
mamāham iti manyate*

¹ Gauri Shankar Gupta India magyarországi nagykövete.

„Az illúzióban lévő élőlény számtalan formában jelenik meg, melyet az Úr külső energiája kínál fel neki. Az anyagi természet kötőerőit élvezve a test börtönébe zárt élőlény az »én« és az »enyém« téves felfogása szerint gondolkodik.” (ŚBh. 2.9.2)

Ez az „én” és „enyém” fogalmaiban való gondolkodás az énközpontú, zsugori mentalitású emberek sajátsága.² Azok számára, akik emelkedett gondolkodásúak, az egész Föld egy egység. Manapság egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy mi mindannyian a Föld polgárai vagyunk, egy nagy családhoz tartozunk. Valamint tapasztalhatjuk azt is, hogy egyre súlyosabb veszélyek fenyegetik a Földet, amelyek az életfeltételeink szétrombolásához vezetnek.

A természet és az ember megbonthatatlan kapcsolata

A természet öt fő elemből áll, szanszkrit összefoglaló nevük *pañca-mahā-bhūta*. Az első elem az éter, vagy nevezhetjük égnek is. A következő a levegő. A harmadik elem a tűz, beleértve a Napot is, ami a tűz szimbóluma. A negyedik elem a víz, az ötödik elem pedig az anyaföld, hozzáértve a belőle kinövő növényeket és a mélyén rejtőző ásványokat is. Mindezt együttesen úgy hívjuk, hogy a természet.

² „A hamis egoizmus abban nyilvánul meg, hogy magunkat a világ élvezőjének gondoljuk, és azt hisszük, hogy a világon minden kizárólag a mi élvezetünket szolgálja. Az egész anyagi világot az »én« és az »enyém« hamis egoizmusa mozgatja.” (ŚBh.2.1.11, magyarázat)

Mi az ember, az emberi lény? Két fontos részből áll: a testből és a – bizonyíthatóan – benne lakozó lélekből. Ez a két alapvető elem az univerzum két különböző alkotóeleméhez kapcsolódik. Az emberi test egy fizikai, anyagi dolog, és az anyagi természethez kötődik, annak öt eleméből áll. A fogamzás az emberi mag révén történik, a mag pedig abból az élelemből keletkezik, amit megesszünk. Az étel a természetből származik, és a testünké válik. Elfogyasztjuk a gyümölcslevet, zabpelyhet vagy más gabonákat, egyesek még húst is esznek, és ebből épül fel a testünk, az izmaink, a szerveink. Az az élettelen dolog, amit megesszünk, léletté válik az élő testben. A hajunk is, ami szintén élettelen dolog, ebből az élő testből nő ki. Tehát ez a test egy fantasztikus, csodálatos gépezet, a legérdekesebb, amit valaha is teremtettek ebben az univerzumban.

De a test mégiscsak a természet öt eleméből képződik. Az a hely, amit elfoglalunk a térben, az éter, a levegő, amit álladónan belelegzünk, ami nélkül nem tudnánk élni, az is a természetből ered. Tudjuk, hogy a test állandó hőmérsékletet tart fenn, szükségünk van egyfajta melegre ahhoz, hogy élni tudjunk. Ez a meleg a tűzből származik, aminek a Nap a szimbóluma. Az emésztés tüzét, amivel az ételt megemésztjük, azt is a tűz elem biztosítja. Végül vizet iszunk, és tudjuk, hogy a testünknek körülbelül a kétharmada vízből áll. Az általunk elfogyasztott élelmiszerek mindegyikét pedig a föld elem adja. Tehát a test teljes mértékben a természet elemeiből áll. Soha nem szabad elfelejteni, hogy a természet nem függ tőlünk,

mi viszont függünk a természettől.

Az emberi lény másik alkotórésze a lélek. Ez a test tulajdonképpen élettelen, csupán egy darab anyag. A lélek biztosítja a test tudatosságát, általa működik és mozog a testünk, és neki köszönhetjük a tudatunkat. Ha meghalunk, akkor ez a test olyanná válik, mint egy növény, és elkezd szétesni, felbomlani.

A természetből jöttünk létre, és közvetlenül kapcsolatban is állunk vele. Érzékeink közül a hallás az éghez, az éterhez kapcsolódik, a tapintás érzéke a levegőhöz, a látás a tűzhez. Tapasztalatból tudjuk, hogy ha a Nap lemegy, besötétedik, a szemünk nem képes látni. Az ízlelés érzéke a vízhez kapcsolódik: minden íz a vízből jön. A szaglás pedig a földhöz kapcsolódik: minden illat a földből jön. Tehát ehhez az öt elemhez kapcsolódunk folyamatosan, és ebből az öt eleméből áll a testünk. Remélem, világos most már, hogy teljes mértékben a természettől függünk. Ezért nyilvánvaló, hogy a legfontosabb érdekünk, hogy megtartsuk a harmóniát a természettel. Ha nem élne ember a Földön, akkor is sütné a Nap, fújna a szél, a földből különböző növények hajtanának ki, vagyis mi függünk a természettől, és nem fordítva.³

³ „... E világ összetevőit a következőképpen lehet megérteni: Először is van a föld, a víz, a tűz, a levegő és az éter. Ez az öt durva elem (mahābhūta). Aztán van a hamis ego, az értelem és a természet három kötőerejének megnyilvánulatlan állapota. Ezenkívül van még öt tudásszerző érzékszerv (a szem, a fül, az orr, a nyelv és a bőr), öt cselekvő érzékszerv (a hangadás szerve, a láb, a kéz, a végbél és a nemi szerv). Az érzékek felett az elme áll, amit belső érzéknek is nevezhetünk,

Az ember a természet ellen fordul

Sajnos azonban az elmúlt időben, különösen az elmúlt kétszáz évben, az ipari forradalom óta ezt elfelejtettük, nagyon mohóvá váltunk, elképzelhetetlen módon megnöttek a vágyaink. A közgazdasági gondolkodás az egész Földet az uralma alá hajtotta, ez vált az uralkodó gondolkodásmóddá.

A gazdasági gondolkodás azt követeli, hogy a GDP,⁴ a bruttó hazai termék, állandóan növekedjen, minden hónapban, minden negyedévben, minden évben. A GDP vált az élet központi kérdésévé. De mit is jelent ez a GDP? Hogyan lehet növelni? Csak egy módon: ha a fogyasztást növeljük. Egyre többet vásárolunk, emiatt egyre többet kell termelni. Ha tíz autóra van kereslet, az autógyár tízet fog gyártani, de ha százra, akkor százat fog legyártani, és így tízszeresére nő a GDP. Ez a tendencia mindenre érvényes, az iparcikkekre, a szolgáltatásokra, az illatszerekre, a lakásokra stb. A GDP mint mérőszám a fogyasztás növekedését serkenti. Viszont ha növekszik a termelés, több erőforrásra

van szükség a Földanyától. Több nyersanyagra, ásványra, energiára, és többet fogunk fogyasztani. Egy kocsni legyártásához adott mennyiségű fém és energia kell, száz autóhoz százszor annyi. Az elmúlt kétszáz évben, azért, hogy serkentsek a termelést és a fogyasztást, sokkal több erőforrást használtak fel az emberek, mint ezelőtt tízezer év alatt. Ha építenek egy ötcsillagos szállodát, abba légkondicionálást kell tenni, ami azt jelenti, hogy először létrehoznak egy forró helyet, amelyet aztán lehűtenek. Mennyi energiát pazarolunk el ebben a folyamatban! Minden ilyen pazarló termelés, fogyasztás és növekedés teher a természetnek. Nem beszélve a hulladéktermelésről.

Ezenkívül a termelés rengeteg szennyezett vizet, a levegőt szennyező anyagokat bocsát ki, ami szintén hatalmas teher a természet számára. A levegő, a víz és a föld minősége romlik. Az étel, amit megeszünk, rengeteg kémiai anyagot tartalmaz, a műtrágyától kezdve a növényvédő szerek maradványáig, és ez mind-mind mérgező. Gondoljunk vissza csak ötven évvel ezelőtre: palackozott vizet ittunk? Nem, nyugodtan meg lehetett inni a természetes vizet. Ma már szinte csak a palackozott vizet szabad meginni, mert a természetes vizek tele vannak szennyező anyagokkal. És nincs messze az az idő, amikor minden szobába légtisztítót kell majd szerelni, mert az a levegő, amit a természetből kapunk, szennyezett. Így aztán végül teljesen megmérgezzük magunkat. Számos újfajta betegség jelentkezik, tessünk azelőtt soha nem hallott betegségektől szenved, ismeretlen vírusok bukkan-

mert a testen belül van. Az elmével együtt tehát tizenegy érzékszerv van. Aztán van az érzékszervek öt tárgya: az illat, az íz, a forma, az érintés és a hang.” (Bhg. 13. 6-7. magyarázat)

⁴ A bruttó hazai termék (angolul gross domestic product, GDP, ejtsd: dzsidípi) a közgazdaságban egy bizonyos terület – többnyire egy ország – adott idő alatti gazdasági termelésének a mérőszáma. Méri a nemzeti jövedelmet és teljesítményt. Gyakran használják az országban élők átlagos életszínvonalának mutatójaként az egy főre jutó GDP-t, ami azonban túlzott leegyszerűsítésnek tekinthető. (https://hu.wikipedia.org/wiki/Bruttó_hazai_termék)

nak fel, és mindenféle egészségügyi problémák a sok szennyeződés miatt.

És ha körülnézünk, mindenfelé hirdetések, óriásplakátokat, tévéreklámokat látunk, amelyek mind arra buzdítanak minket, hogy fogyasszunk, vásároljunk, fogyasszunk. Véleményem szerint ez a gazdasági körforgás önpusztító folyamat. Most már itt az ideje, hogy elgondolkozzunk ezen, hiszen ez a folyamat kivétel nélkül az összes országot érinti.

Hogyan lehet megfordítani ezt a folyamatot, ezt a körforgást? A választások előtt mindenki azt ígéri a választóknak, hogy serkenteni fogják a gazdasági növekedést. Ha valaki azzal állna ki az emberek elé, hogy fogyasszunk kevesebbet, érjük be kevesebbrel, de foglalkozzunk azzal, hogy a saját énünket fejlesszük, arra nem adnának szavazatot. Mi magunk is öntudatlanul része vagyunk ennek a ciklusnak, mi is tápláljuk ezt a növekvő fogyasztást és termelést.

Vajon valóban ez az emberiség érdeke? Vajon mi boldogabbak és egészségesebbek vagyunk, mint a szüleink voltak, meg az ő szüleik? Ez a folyamat valójában az elmét is megterheli, megzavarja. Hiszen állandóan azon gondolkodunk, hogyan tudnánk több, újabb dolgokhoz hozzájutni, üdülni menni, utazni. Az elme mindig többet akar, és mivel állandóan ezen jár az eszünk, nyugtalanná válunk és idegessé. Egyre jobbnak és szebbnek látszó tárgyat látunk másoknál, és szeretnénk őket lekörözni, még „menőbb” dolgokat birtokolni.

Vajon a milliárdosok tényleg boldogok? Ha tanulmányozzuk az életrajzát ezeknek a nagyon gazdag embereknek, azt látjuk, hogy tele van az életük aggodalommal és

stresszel. Arra szeretnék rámutatni, hogy ez a növekedés iránti megszállottság romboló folyamat, ami egyaránt tönkreteszi a testünket, az elménket és az anyatermészetet. Tudjuk, hogy az ökológiai folyamatok nagyon kedvezőtlen irányt vettek, súlyos változások történtek például a klíma terén is. Magyarországon is tapasztaltuk ezt: van úgy, hogy novemberben nagyon meleg van, júliusban pedig hideg, vagyis az időjárás kiszámíthatatlanná vált. Vannak helyek, ahol súlyos szárazság van, máshol meg árvizek, emelkedik az általános középhőmérséklet, megolvadnak a gleccserek, emelkedik a tengervíz szintje, szigetek kerülnek a víz alá, kiszáradnak a tavak, a folyók szennyezetté válnak, végül az egész Föld szennyezett lesz.

Mi a megoldás?

Vajon ilyen körülmények között fenn lehet tartani az életet? Azt hiszem, nem sokat fogunk hagyni a gyerekeinkre. Lehet, hogy ők még túlélik mindezt, de az unokáink már nem fogják. Ha meg akarjuk állítani ezt az összeomlást, akkor meg kell fordítanunk a folyamatos növekedés, az állandóan növekvő termelés és fogyasztás ciklusát. Ez értelmetlen, és nem ad nekünk békét, sőt felborítja a belső békénket és a természetet.

Ezért mondják a védikus írások, hogy a szükségleteket a minimumon kell tartani. Az ember valódi szükségletei végesek, és ezeket ki lehet elégíteni. De a vágyak, azok végtelenek. Talán még meg lehet menteni a természetet, hogyha minimalizáljuk a szükségleteket, és kordában tartjuk a vágyainkat. Ezt a társadalomnak az egyén és a közösség szintjén

is meg kell tennie. Muszáj az érzékeinket uralni, mert különben szaladnak az élet örömei után. Ha az érzékeinket követjük, akkor csak egy kis átmeneti örömhöz jutunk, azután pedig baj és öröm váltakoznak. Akkor tudjuk ezt az ördögi kört megszakítani, ha kontrolláljuk az érzékeinket, az elménket, és önuralmat gyakorlunk.

Véleményem szerint az a személy, aki kevesebbel is beéri, az fejlettebb intelligenciájú. Ráadásul a közgazdaságnak is ez a valódi törvénye. Ha valaki kevesebb erőforrást felhasználva tud egy egységnyi terméket előállítani, azt jobbnak tartjuk, mintha ugyanehhez több erőforrást használ fel. Miért baj az, ha kevesebbet fogyasztunk, és boldogabbak leszünk? Az elménk megnyugszik, a természet kevesebb kárt szenved, és harmóniában tudunk élni a természettel. Ezt hangsúlyozza Kṛṣṇa és az összes régi bölcs is, hogy éljünk lemondottabban, fogyasszunk kevesebbet.⁵ A modern média hamis képet próbál felénk közvetíteni. Szegénynek vagy a szegénységi küszöb alatt élőknek nevezik azokat a személyeket, akik nagyon kevésből is megélik Indiában. Valójában ezek az emberek sokkal boldogabbak, mint mi, és a Föld nekik kö-

szönhetően képes még egyáltalán túlélni. Számítások szerint, ha minden ember úgy élne, ahogy a nyugati ember, akkor nem lenne elég egy Föld, legalább négy bolygóra lenne szükségünk, hogy a megfelelő erőforrások rendelkezésre álljanak. Tehát inkább hálásaknak kell lennünk azoknak a szegényeknek, akiknek a jóvoltából mi túl tudunk élni. Ha ők is olyan szinten kezdenének fogyasztani, mint mi, akkor vége lenne a Földnek.

Összegzés

Mi, emberek a természet termékei vagyunk, teljes mértékben függünk a természettől. Hogyha tönkretesszük a természetet, akkor saját magunkat is tönkretesszük. Márpedig az egyre növekvő vágyaink, az egyre magasabb GDP és a gazdasági növekedés hajszolása tönkreteszi a természetet. Ennek következményeként a testünk megmérgeződik, az életünk stresszes lesz. Ahhoz, hogy megmentjük a gyermekeink és az unokáink életét, vissza kell fordulnunk erről az útról, és meg kell tanulnunk lemondottabban élni. A lemondás a megvilágosodott emberek ismertetőjegye, a megszállott fogyasztás pedig azokra jellemző, akik még nem látják tisztán a valóságot.

Felhasznált irodalom:

Bhaktivedanta Swami, A. C.: *Śrīmad-Bhāgavatam*. Bhaktivedanta Book Trust, 1992-1995.

Bhaktivedanta Swami, A. C.: *The Bhagavad-gītā As It Is*. Bhaktivedanta Book Trust, 1992.

⁵ „Csupán e két dolog, a tehenek és a gabona segítségével az emberiség meg tudja oldani táplálkozási problémáját. Az emberi társadalomnak csupán elegendő gabonára és elegendő tehenre van szüksége ahhoz, hogy megoldja gazdasági gondjait. Ezen a két tényezőn kívül minden más csak mesterséges szükséglet, amit az ember azért hoz létre, hogy az emberi szintet elérve most eltékozzolja értékes életét, s hogy idejét olyan dolgokra feccsételje, amelyekre semmi szükség.” (ŚBh. 3.2.29 magyarázat)